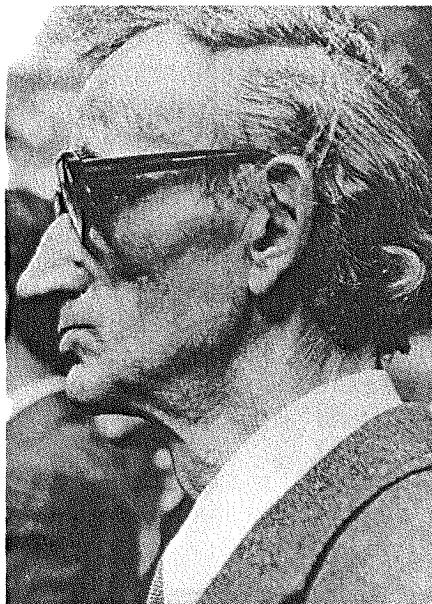

Spomen

RATKO ĐUROVIĆ

(Nikšić, 25. XI 1914. – Beograd, 17. VI 1998)

Dugogodišnji profesor filmskog i TV scenarija i vrsni pedagog Ratko Đurović pripadao je plejadi nastavnika koja je utemeljivala matične predmete na Akademiji za pozorište, film, radio i TV, danas Fakultetu dramskih umetnosti u Beogradu. Na pomen njegovog imena mnoge generacije studenata na Grupi za dramaturgiju setiće se nadahnutih školskih časova provedenih zajedno sa njim, na kojima se razgovaralo o stvorenim filmovima kao i o zamislima za buduće filmove i TV drame. Težio je "mislećoj grupi i diskusionaloj zajednici" studenata, nastavi koja se zasniva više na praktikumu a ne na *ex cathedra* predavanjima. Snažno je podsticao maštu i fascinirao mnoštvom asocijacija o idejama ili "pričicama" za film koje je student tek trebalo scenaristički da razvija. Upravo tada je otpočinjao kreativni rad.

Scenarističku veština otkrivaо je spontano studentima. Najpre ih je suočavaо s filmskim delima poznatih autora. Bili su pravi doživljaji njegova prepričavanja pojedinih filmova ili TV drama. Činio ih je zanimljivijim nego što jesu, odnosno, činio ih onakvim kakvi bi dramaturški trebalo da budu, a u tome je i ležala tajna njegovog pedagoškog rada. Izazivao je sumnju i otvarao vidike. Zatim je sa studentima razgovarao o motivima iz života ili literature, koji bi njima mogli da posluže u kreiranju filmske priče. Cilj mu je bio da

studenti rade i stvaraju bez estetskih predrasuda i dogmi. Pred sobom je uvek imao rasklopljeni omot od popušene pakle cigareta "Hercegovina", na kome je sitnim slovima ispisivao svoje primedbe ili misli svojih studenata. Kao dete se radovao kada bi čuo neko zanimljivo dramaturško rešenje. Pominjao bi ga studentima na drugim godinama ili grupama studija, ali i kolegama u profesiji.

Čas bi obično započinjao čitanjem zanimljivih novinskih napisa, koji bi mogli da posluže (i često jesu) kao inspiracija. Zahvaljujući tome su nastali pojedini filmski scenariji i TV drame, među njima i pozorišna drama *Proleće u januaru*, a zatim i scenario *Andergraund* Dušana Kovačevića. U jednoj novinskoj repor- taži pročitanoj na času početkom 70-ih godina govorilo se o nekom Zagrepčaninu koji je i po svršetku Drugog svetskog rata krio jednu jevrejsku porodicu u podrumu, da bi mogao za tu uslugu i dalje da izvlači korist.

Bio je idealan sagovornik s kojim se moglo razgovarati o raznim temama – književnim, estetskim, filozofskim, političkim, sportskim, ali i o čaršijskim trače-vima, pri čemu ga je zanimalo da otkrije kako student doživljava svet u kome živi, kako razmišlja o njemu i kakve stvaralačke impulse nosi u sebi. Po vokaciji bio je enciklopedista, i nije slučajno to što je dugo godina plodno saradivao na Krležinim enciklopedijama Leksikografskog zavoda u Zagrebu. Svoju profesionalnu znatiželju za otkrivanjem skritih vrednosti prenosi je i na buduće dramaturge. Podsticao ih je da stalno istražuju i pretražuju po bibliotekama i starim rukopisima i da otkrivaju gradu za svoja potencijalna scenarija.

Kontakte sa studentima nije nikada prekidao. Posle diplomiranja oni su mu bili česti gosti, najpre u kući u Kapetan Mišinoj ulici, a zatim u Kralja Milutina na Slaviji, gde je proveo poslednju deceniju svoga života. Uvek je želeo da zna gde su i šta trenutno rade, raspitivao se o ostalima iz generacije, a ako je nekome trebalo pomoći, zdušno bi to činio u granicama svojih mogućnosti. Onima koji su posustali, bodrio ih je i pokušavao da im udahne nove kreativne impulse. Bio je vrlo srećan kada bi u novinama pročitao nešto lepo o svojim bivšim đacima, a rastužilo bi ga duboko kada bi njihovo ime ugledao u čituljama, kao što je rastužila mnoge njegove đake čitulja sa njegovom fotografijom. U sećanjima je zasigurno ostao kao jedan od najomiljenijih i najzanimljivijih profesora.

Posebnu draž na časovima ili u razgovorima imali su njegovi neformalni dramaturški izrazi koji su prihvatani od studenata ili kolega. Iza njih, u stvari, krila se implicitna poetika zasnovana na kreativnom iskustvu i širokom znanju. Upravo zato što je bio protivnik kanonizacije umetnosti, izbegavao je da napiše udžbenik. Kao student sam zabeležio jedan broj tih izraza i ovom prilikom ih navodim.

brza dramaturgija – zaplet sa brzim promenama scena
crno-bela dramaturgija – shematska podela likova na dobre loše
čitljivo – razumljivo

debatni klub – deklarativna konverzacija među likovima
disanje filma – pulsacija ritma
dlaka – greška, propust
domaštati – dalje razraditi zaplet
dosoliti – domisliti ili razraditi još u detaljima
dramaturgija para – zaplet sa dva ravnopravna protagonista
dramaturgija torte – višeslojni zaplet
duplo dno – dvostruko značenje
duplo zavrnutu – zaplet sa dva preokreta
džoker – vrlo efektno dramsko rešenje
ekonomisanje dijalogom – izbegavanje suvišnih reči u dijalogu
gnjecavo – bez tenzije
gola radnja – fizički opis radnje
greška u koracima – greška u redosledu scena
gvint – važan obrt
haotična dramaturgija – nekoherentna radnja
iskošeno – na neobičan način
ispušteno – neuspela obrada zanimljive teme
iz sebe – svojstveno liku
izvrnuti rukavicu – pokazati na suprotan način
jaka radnja – radnja sa jakim emocijama
jednocrtno – jednoobrazno ili jednoslojno
jestino – plitka motivacija
klizavo – ono što zahteva suptilnu obradu
kontraditore – dramaturg-oponent (preuzet iz prakse u Italiji)
kopča – dramska veza
krampati – skupljati gradu
kreirana stvarnost – izmišljena stvarnost (danasa: virtuelna stvarnost)
krešćendo – klimaks radnje
krivo uvođenje – stvaranje prividne radnje
masiranje – izazivanje dosade
mučenje vode – namerno komplikovanje radnje da bi se simuliralo dublje značenje
napirlitati – prenatrpati detaljima
na prvu loptu – prosto dramsko rešenje
nepripremljeno – nemotivisani postupci likova
opšte mesto – često video
ordinale – neobičan ili bizaran lik
parazitska scena – suvišna scena
pasé – zastarelo
per ke? – u čemu je smisao?

ping-pong dijalog – razmena kratkih replika među likovima
pirueta – efektan obrt
plakatski – eksplisitno
plasirati misao – u sklopu dijaloga istaknuti neku misao
pokupiti – preuzeti rešenja ili detalje iz raznih filmova
potpisati se – biti odgovoran za svoje delo
prazan hod – radnja bez tenzije
prst u oko – direktno otkrivanje značenja
pumpati – pojačavati tenziju
razigrati – učiniti radnju življom i atraktivnjom
rep – trag neke izbačene scene
skok – nemotivisana elipsa
smekšati scenu ili sukob – smanjiti intenzitet radnje
smetalo – lik koji je suvišan
specifična težina – važnost teme ili priče
spirala – sukcesivno produbljavanje zapleta
strano telo – nekoherentna scena ili detalj
suvi mrak – vrlo loše
šamaranje gledaoca – iritiranje gledaoca neukusnim scenama
špic filma – glavna scena
štancovanje – stvaranje filmova po klišeu
štoser – autor koji se služi efektima
šuplje – nemotivisano
tanko – bez dubljeg značenja
teleografski dijalog – kratak i jezgrovit dijalog
transparentno – eksplisitno
trogatelno – vrlo sentimentalno
ubosti temu ili priču – pronaći dobru temu ili priču za film
uzdah-izdah – ritam filma
vertikala – psihološko produbljavanje radnje
vezivno tkivo – radnja koja povezuje scene
vide se šavovi ili vire konci – nevešto vodenje dramske radnje
viša istina – transcendencija
vunovlačarenje – dosadno razvijanje radnje
zabijanje eksera u glavu – ponavljanje informacije koja je važna za zaplet
zagristi – započeti rad na scenariju
zategnuti radnju – čvršće povezati scene ili pojačati tenziju
zbrzani kraj – slabo motivisani kraj